

Biuletenio tematika ir tema

Klimato kaita

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

BRICS plėtra ir klimato kaitos darbotvarkė: 2025 m. liepos mėn. BRICS viršūnių susitikimo Rio de Žaneire aspektai

Esminiai žodžiai

BRICS, klimato kaita, klimato diplomatija, COP30

Serija ir registracijos numeris

S-2025-8

Leidimo data

2025-08-14

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☐ Politinė komunikacija
☐ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☒ Socialinių tinklų turinys
☐ Statistiniai duomenys ☐ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2015 01 01 -
2025 07 25

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *BRICS plėtra ir klimato kaitos darbotvarkė: 2025 m. liepos mėn. BRICS viršūnių susitikimo Rio de Žaneire aspektai* (S-2025-8). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame analitiniame darbe:

- supažindinama su klimato diplomatijos imperatyvais;
- nagrinėjamas BRICS plėtros geopolitinis kontekstas;
- apžvelgiama BRICS klimato kaitos politika;
- aptariamas COP30 kontekstas;
- analizuojamos BRICS šalių perspektyvos, rizikos ir galimybės klimato kaitos kontekste;
- pateikiama apibendrinimų ir akcentų.

1. Įžanga

2024–2025 m. BRICS (vienų didžiausių pasaulio šalių organizacija, įsteigta 2009 m.) grupės plėtra, įtraukiant naujas nares (Egiptą, Etiopiją, Indoneziją, Iraną, Jungtinius Arabų Emyratus), reikšmingai keičia pasaulinį geopolitinį žemėlapi. Tačiau šie pokyčiai taip pat kelia klausimų dėl klimato kaitos politikos.

2025 m. liepos mėn. BRICS viršūnių susitikimas Rio de Žaneire akcentavo augantį BRICS vaidmenį klimato politikoje, tačiau išryškėjo esminiai vidiniai skirtumai dėl žaliosios transformacijos tempo ir

priemonių. Susitikime BRICS narės reikalavo didesnio finansavimo keliems klimato iššūkiams spręsti, ragino keisti tarptautines klimato valdymo struktūras.

Nors grupė stiprina savo geopolitinį vaidmenį, klimato politika ir toliau lieka daugiau derybinė nei praktinė darbotvarkė.

Šioje apžvalgoje analizuojama, kaip BRICS plėtra veikia klimato kaitos darbotvarkę, kokie iššūkiai kyla derinant geopolitinius interesus su aplinkosaugos tikslais ir kokios galimos ateities tendencijos.

2. Klimato diplomatijos imperatyvai

Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja 2015 m. rugsėjo 25 d. priėmė rezoliuciją „Keiskime mūsų pasaulį: darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“. Šis dokumentas įpareigojo valstybes signatares įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę, kuri apima 17 tikslų ir 169 uždavinius, paremtus trimis esminiais darnaus vystymosi aspektais: aplinkosauginiu, socialiniu ir ekonominiu.¹

Šalys formuoja nacionalinius klimato tikslus, atsižvelgdamos į savo specifines vystymosi sąlygas. Išsivysčiusiose šalyse šie tikslai koncentruojasi į socialinių ir aplinkosaugos problemų sprendimą, ypač akcentuojant klimato kaitos prevenciją. Besivystančioms šalims, dažnai turinčioms žemą išsivystymo lygį, tai yra atspirties taškas ekonominio augimo programoms kurti, suderinant jas su darnaus vystymosi principais.

JT Darnaus vystymosi darbotvarkė ir Paryžiaus susitarimas² dėl klimato kaitos tapo privalomu integruoto šalių, įskaitant BRICS grupės įkūrėjas (Braziliją, Rusiją, Indiją, Kiniją, Pietų Afrikos Respubliką), vystymosi pagrindu.

2.1. BRICS šalių vaidmuo ir plėtra

Penkių BRICS šalių transformacija į postindustrines visuomenes turi reikšmingų implikacijų ne tik joms pačioms, bet ir daugeliui susijusių valstybių. Šių ryšių dinamika veikia prekybinius ir ekonominius santykius, skatina pokyčius tarptautinėse bei regioninėse institucijose ir verčia peržiūrėti tarptautinio bendradarbiavimo formatus.

Pažymėtina, kad dėl skirtingų ekonominių sąlygų ir priklausomybės nuo iškastinio kuro ne visos BRICS šalys yra vienodai pasirengusios pereiti prie postindustrinės visuomenės modelio. Šis perėjimas, ypač

¹ Jungtinės Tautos. (2015). Darnaus vystymosi tikslai. Prieiga per internetą: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

² UNFCCC. The Paris Agreement. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

sparčiai vykstantis Kinijoje ir Indijoje, yra ilgalaikė užduotis. BRICS kontekste tai dažniau laikoma siekiamybe nei artimiausia realybe.

2024–2025 m. BRICS grupė išsiplėtė, įtraukdama valstybes iš Afrikos, Artimųjų Rytų ir Azijos. Ši plėtra sustiprino globaliųjų Pietų naratyvą ir padidino grupės įtaką pasaulinėje politikoje.³

³ Carnegie Endowment for International Peace. (2024 m. spalio mėn.). BRICS Summit, Emerging Middle Powers, G7 & G20. Prieiga per internetą: carnegieendowment.org/research/2024/10/brics-summit-emerging-middle-powers-g7-g20?lang=en
Prentis, Tom. (2024 m. spalio mėn.). Whither BRICS? The Interpreter (Lowy Institute). Prieiga per internetą: lowyinstitute.org/the-interpreter/whither-brics
Neweasterneurope.eu Redakcija. (2024 m. spalio 11 d.). How BRICS is collapsing under the weight of its own ambition. Prieiga per internetą: neweasterneurope.eu/2024/10/11/how-brics-is-collapsing-under-the-weight-of-its-own-ambition/
Wilson Center. (2024 m. spalio mėn.). BRICS hub: Multivector foreign policy. Prieiga per internetą: wilsoncenter.org/blog-post/brics-hub-multivector-foreign-policy
ISS Today. (2024 m. spalio mėn.). BRICS – a fairer global order or a bigger Russian support group? Prieiga per internetą: issafrica.org/iss-today/brics-a-fairer-global-order-or-a-bigger-russian-support-group
Global Policy Journal. (2024 m. spalio 15 d.). Longing for status: Russia celebrates its BRICS chairmanship. Prieiga per internetą: globalpolicyjournal.com/blog/15/10/2024/longing-status-russia-celebrates-its-brics-chairmanship
The Economist Namibia. (2024 m. spalio mėn.). BRICS Summit 2024: an important event. Prieiga per internetą: economist.com.na/92218/speak-your-mind/brics-summit-2024-an-important-event/
USIP. (2024, spalio spalio mėn.). What's driving bigger BRICS – and what does it mean for the US? Prieiga per internetą: usip.org/publications/2024/10/whats-driving-bigger-brics-and-what-does-it-mean-us
Eurasia Review. (2024 m. spalio 16 d.). BRICS heading towards strategic enlargement and consolidating multipolar world (Op-Ed). Prieiga per internetą: eurasiareview.com/16102024-brics-heading-towards-strategic-enlargement-and-consolidating-multipolar-world-oped/
CNBC. (2024 m. spalio 19 d.). Putin says BRICS – not the West – will drive global economic growth. Prieiga per internetą: cnbc.com/2024/10/19/putin-says-brics-not-the-west-will-drive-global-economic-growth.html
Geopolitical Economy. (2024 m. spalio 19 d.). BRICS, Russia, multi-currency system & US dollar. Prieiga per internetą: geopoliticaconomy.com/2024/10/19/brics-russia-multi-currency-system-us-dollar/
The Express Tribune. (2024 m. spalio mėn.). BRICS reshaping the world brick by brick. Prieiga per internetą: tribune.com.pk/story/2504016/brics-reshaping-the-world-brick-by-brick
The Washington Post. (2024 m. spalio 23 d.). BRICS Summit 2024: countries, Russia, Putin. Prieiga per internetą: washingtonpost.com/world/2024/10/23/brics-summit-2024-countries-russia-putin/
Carnegie Endowment. (2024 m. spalio mėn.). Политика России в рамках BRICS и глобальной противостояния. Prieiga per internetą: carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2024/10/brics-russia-global-power-opposition?lang=ru
Газета.Ru. (2024 m. spalio 26 d.). Российская политика на BRICS. Prieiga per internetą: gazeta.ru/politics/news/2024/10/26/24242407.shtml
Global Affairs. (2024). Мультивселенная Лукашенко. Prieiga per internetą: globalaffairs.ru/articles/multivselennaya-lukyanov/
Al Mayadeen English. (2025 m. kovo mėn.). Brazil to host BRICS summit in Rio de Janeiro from July 6–7. Prieiga per internetą: english.almayadeen.net/news/politics/brazil-to-host-brics-summit-in-rio-de-janeiro-from-july-6-7
BRICS Secretariat. About the BRICS. Prieiga per internetą: brics.br/en/about-the-brics
Swissinfo.ch. (2024). Saudi Arabia is still assessing BRICS membership, minister says. Prieiga per internetą: swissinfo.ch/eng/saudi-arabia-is-still-assessing-brics-membership,-minister-says/88750888
MenaFN. (2024). Saudi Arabia evaluates BRICS membership amid growing global dialogue. Prieiga per internetą: menafn.com/1109112452/Saudi-Arabia-evaluates-BRICS-membership-amid-growing-global-dialogue
Deutsche Welle (DW). (2023 m. liepos mėn.). Argentina formally rejects BRICS membership. Prieiga per internetą: dw.com/en/argentina-formally-rejects-brics-membership/a-67856848
BBC News Latin America. (2023). Argentina pulls out of BRICS membership plans. Prieiga per internetą: bbc.com/news/world-latin-america-67842992
Euromaidan Press. (2023 m. gruodžio 30 d.). Media: Milei calls off Argentina's planned BRICS ascension. Prieiga per internetą: euromaidanpress.com/2023/12/30/media-milei-calls-off-argentinas-planned-brics-ascension/
Brazilian Government. (2018). Nine nations announced as BRICS partner countries. Prieiga per internetą: gov.br/planaalto/en/international-agenda/brics/nine-nations-announced-as-brics-2018partner-countries2019
Scheer Post. (2024 m. gruodžio 26 d.). BRICS expands with 9 new partner countries – now it's half of world population, 41 % of global economy. Prieiga per internetą: scheerpost.com/2024/12/26/brics-expands-with-9-new-partner-countries-now-its-half-of-world-population-41-of-global-economy/
The Hill. (2024). The expansion of BRICS signals shift away from the West – not a turn against it. Prieiga per internetą: thehill.com/opinion/international/4956421-the-expansion-of-brics-signals-shift-away-from-the-west-not-a-turn-against-it/
Belfer Center. (2024). BRICS: Shared discontent. Prieiga per internetą: belfercenter.org/research-analysis/brics-shared-discontent
Transcend Network. (2024 m. gruodžio mėn.). BRICS expands with nine new partner countries. Prieiga per internetą: transcend.org/tms/2024/12/brics-expands-with-nine-new-partner-countries/
BRICS Secretariat. BRICS Previous Summits. Prieiga per internetą: brics.br/en/about-the-brics/brics-previous-summits
IndiaTV News. (2023 m. gruodžio 30 d.). Argentina's president Javier Milei pulls out of plans to join BRICS. Prieiga per internetą: indiatvnews.com/news/world/argentina-s-president-javier-milei-pulls-out-of-plans-to-join-brics-india-china-russia-west-aligned-policies-latest-updates-2023-12-30-909637

2024 m. spalio mėn. Kazanėje (Rusija) vykusiame aukščiausiojo lygio susitikime penkios pirmosios BRICS koalicijos narės – Brazilija, Rusija, Indija, Kinija ir Pietų Afrikos Respublika – oficialiai priėmė keturias naujas nares: Egiptą, Etiopiją, Iraną ir Jungtinius Arabų Emyratus (JAE). 2025 m. sausio mėn. Indonezija tapo dešimtają bloko nare. Kitos šalys, įskaitant Kolumbiją, Venesuelą, Turkiją, Vietnamą, Nigeriją, Saudo Arabiją, Senegalą, Baltarusiją, Boliviją, Kubą, Kazachstaną, Malaiziją, Tailandą, Ugandą, Alžyrą, Uzbekistaną ir Nigeriją, buvo oficialiai paskelbtos „šalimis partnerėmis ar kandidatėmis“. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad ne visos iš šių šalių (pvz., Saudo Arabija, Alžyras, Turkija) dar patvirtino savo kaip BRICS partnerės ar kandidatės statusą.

2.2. Ekonominė ir geopolitinė reikšmė

Įvykus plėtrai BRICS+ šalys sudaro apie 45 proc. pasaulio gyventojų ir 35 proc. pasaulinio BVP, skaičiuojant pagal perkamosios galios paritetą. Prisijungus Iranui ir Jungtiniams Arabų Emyratams, blokas padidino bendrą naftos gavybą beveik 50 proc., dabar ji sudaro beveik 30 proc. pasaulinės naftos gavybos.⁴

BRICS šalių pažanga įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus yra nevienoda. Dėl didelės narių įvairovės yra sudėtinga unifikuoti 17-os kompleksinių plėtros tikslų uždavinius tarp visų dešimties grupės šalių. Taip pat būtų sudėtinga nustatyti bendras daugelio Darnaus vystymosi darbotvarkės rodiklių skaitines vertes, ypač trumpuoju laikotarpiu. Nepaisant to, BRICS narių sąveika ir abipusė parama gali būti veiksminga priemonė siekiant aukštesnio vystymosi lygio.

Atkreiptinas dėmesys, kad Darnaus vystymosi darbotvarkė, nors ir yra visuotinė siekiamybė, nėra teisiškai įpareigojantis dokumentas. Paryžiaus susitarimas yra imperatyvesnis dėl valstybėms teisiškai nustatytų įpareigojimų stabdyti klimato kaitą, tačiau net ir šiame susitarime šalims paliekama daug laisvės pasirinkti priemones pagal nacionalinius pajėgumus. BRICS šalys remiasi šiais dokumentais, tačiau jų įgyvendinimas yra labiau rekomendacinio nei privalomojo pobūdžio.

⁴ Cointribune. (2025 m. gegužės 14 d.). BRICS reach 40 % of global GDP in landmark shift. Prieiga per internetą: cointribune.com/en/brics-reach-40-of-global-gdp-in-landmark-shift/

BRICS Secretariat. (2025 m. gegužės mėn.). BRICS GDP outperforms global average, accounts for 40 % of world economy. Prieiga per internetą: brics.br/en/news/brics-gdp-outperforms-global-average-accounts-for-40-of-world-economy

Watcher Guru. (2025 m. gegužės mėn.). GDP of BRICS countries outperforms global average, US distantly behind. Prieiga per internetą: watcher.guru/news/gdp-of-brics-countries-outperforms-global-average-us-distantly-behind

TBS News. (2025 m. liepos mėn.). Leaders of growing BRICS group gather for Rio summit. Prieiga per internetą: tbsnews.net/world/leaders-growing-brics-group-gather-rio-summit-1182061

GeopoliticalEconomy.com. (2024 m. gruodžio 25 d.). BRICS expands with new partner countries. Now it's half of world population, 41 % of global economy. Prieiga per internetą: geopoliticeconomy.com/2024/12/25/brics-expands-9-partner-countries-population-economy/

UrduPoint. (2025 m. vasario mėn.). BRICS economies to surpass half of global GDP in 10-15 years. Prieiga per internetą: urdupoint.com/en/middle-east/brics-economies-to-surpass-half-of-global-gdp-1930361.html

EFG International. (2025 m. liepos mėn.). The growing importance of BRICS. Prieiga per internetą: https://www.efginternational.com/insights/2025/the_growing_importance_of_brics.html

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Paryžiaus susitarimas įpareigoja šalis kas penkerius metus teikti naujus pasiūlymus dėl išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo. Terminas, iki kurio valstybės turėjo pateikti atnaujintus planus, skirtus šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo mažinimui, baigėsi, tačiau laiku jį įvykdė tik 15 šalių, t. y. mažiau nei 8 proc. iš 194 Paryžiaus susitarimą pasirašiusių šalių.⁵

Nacionaliniu lygmeniu įpareigojančių veiksmų (NDC) pateikimo terminas – 2025 m. vasario mėnuo. Tada buvo likę devyni mėnesiai iki kitos JT klimato kaitos konferencijos COP30 Belene, Brazilijoje, vyksiančios lapkričio mėnesį.

Nesant išsamaus NDC rinkinio, su kuriuo šalys galėtų palyginti savo pozicijas, derybininkai patirs mažesnę spaudimą kelti aukštus nacionalinius siekius. Taip pat bus sunkiau įvertinti, kiek lėšų reikia dekarbonizacijai ir prisitaikymui prie klimato kaitos, bei finansavimo galimybes.

Tarp 15 šalių, laiku pateikusių NDC, yra Jungtiniai Arabų Emyratai, Jungtinė Karalystė, Šveicarija, Ekvadoras ir kelios mažos valstybės, pavyzdžiui, Andora ir Maršalo Salos (iki 2025 m. gegužės mėnesio atnaujintus NDC buvo pateikusi jau 21 šalis, įskaitant Kubą, Maldyvus, Juodkalniją, Keniją ir Moldovą).

COP30 konferencijos šeimininkė Brazilija įsipareigojo iki 2035 m. sumažinti ŠESD išmetimą 59–67 proc., palyginti su 2005 m. lygiu. Tai yra didesnis įsipareigojimas, palyginti su numatytu 37 proc. sumažinimu iki 2025 m. ir 43 proc. iki 2030 m. Deja, Brazilija nepasiekia savo 2025 m. tikslo, todėl nustatė naują išmetamųjų teršalų kiekio bazinį lygį, pagal kurį ambicijos mažėja.

JAV pateikė planą iki 2035 m. sumažinti grynąjį ŠESD išmetimą 61–66 proc., palyginti su 2005 m. lygiu. Tačiau tai buvo prieš Donaldui Trumpui (antrą kartą) išvedant JAV iš Paryžiaus klimato susitarimo, todėl vieno didžiausių pasaulio teršėjų įsipareigojimai kelia abejonių. Esant neaiškumų dėl JAV 2025 m. NDC, prezidentas Trumpas siekia prieigos prie mineralinių išteklių Ukrainoje ir Grenlandijoje, toliau didina naftos gavybą ir mažina tarptautinį klimato tyrimų finansavimą.

Kai kurios didžiausios pasaulio teršėjos, įskaitant BRICS šalis Kiniją, Indiją ir Rusiją, nepateikė naujų NDC.

Indija, pasirašydama Paryžiaus susitarimą, įsipareigojo iki 2030 m. sumažinti savo išmetamųjų teršalų kiekį 35 proc., palyginti su 2005 m. lygiu. Visus vėlesnius šalies NDC nepriklausomi mokslininkai įvertino kaip „nepakankamus“. Neseniai paskelbtame Indijos nacionaliniame biudžete numatytas menkas papildomas finansavimas klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos priemonėms.

Kinija taip pat davė didelių pažadų 2015 m., siekdama iki 2030 m. sumažinti savo teršalų išmetimą 65 proc., palyginti su 2005 m. pradiniu lygiu. Tačiau nuo Paryžiaus susitarimo pasirašymo Kinija yra

⁵ The Conversation. (2025 m. kovo– mėn.). Only 15 countries have met the latest Paris Agreement deadline: Is any nation serious about tackling climate change? Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/only-15-countries-have-met-the-latest-paris-agreement-deadline-is-any-nation-serious-about-tackling-climate-change-250847>

atsakinga už daugiau nei 90 proc. pasaulinio emisijų augimo. Kinija ir JAV 2022 m sustabdė oficialias diskusijas dėl klimato kaitos. Padidėjusi ekonominė konkurencija tarp šių dviejų šalių lėmė eksporto kontrolę ir tarifus, dėl kurių pabrango žaliosios technologijos, tokios kaip elektrinės transporto priemonės. Tai neabejotinai sulėtins perėjimą nuo iškastinio kuro.

Rusija prisijungė prie Paryžiaus susitarimo 2019 m. Jos pirmąjį NDC mokslininkai pavadino „krišškai nepakankamu“, o 2020 m. tikslas nebuvo padidintas. Rusija maksimaliai didina tokių išteklių kaip nafta, dujos ir mineralai gavybą, o jos 2035 m. Arkties strategijoje buvo numatyti planai kontinentiniame šelfe eksploatuoti kelis naftos gręžinius.

Tai, kad dauguma šalių nepateikė naujų išmetamųjų teršalų planų, rodo, kad bendradarbiavimo klimato kaitos srityje era baigėsi. Didžiausios ir galingiausios iš šių šalių didina savo karinį ir diplomatinį buvimą visame pasaulyje, ypač šalyse, turinčiose didelius svarbiausių mineralų, skirtų elektromobiliams ir kitoms su dekarbonizacija susijusioms technologijoms, atsargas. Šių šalių NDC tikslas gali būti ne tiek vidutiniškų žaliųjų ambicijų rezultatas, kiek bandymas nusišviesti planuojamą kitų šalių išteklių eksploataciją.

(BRICS transformacija į BRICS+, energetikos ir ekologijos klausimai, jų aktualumas BRICS ir kitų formatų organizacijų darbotvarkėms buvo tiriama LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-10).

3. BRICS plėtros geopolitinis kontekstas

Nors BRICS šalys vienijasi siekdamos sumažinti JAV dominavimą, jų interesai ir motyvai yra skirtingi. Kai kurioms šalims narystė BRICS yra ekonominė nauda, suteikianti galimybes plėsti prekybą ir pritraukti investicijas. Kitos turi politinių tikslų: siekia didesnės įtakos pasaulio arenoje ir nori turėti daugiau balsų daugiašaliuose forumuose. Šiuos skirtingus motyvus vienija poreikis reaguoti į JAV dominavimo pasekmes ir jas valdyti.⁶

⁶ The Guardian. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS summit in Brazil tries to reinvent collective approach to world's problems. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/jul/07/brics-summit-brazil-president-lula>

The Business Standard (TBS News). (2025 m. liepos 7 d.). Leaders of growing BRICS group gather for Rio summit. Prieiga per internetą: <https://www.tbsnews.net/world/leaders-growing-brics-group-gather-rio-summit-1182061>

Berliner Zeitung. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS-Gipfel: Auftakt zu einer neuen Weltordnung? Prieiga per internetą: <https://www.berliner-zeitung.de/politik-gesellschaft/geopolitik/brics-gipfel-auftakt-zu-einer-neuen-weltordnung-li.2338977>

Carnegie Endowment for International Peace. (2025 m. kovo mėn.). BRICS expansion and the future of world order: Perspectives from member states, partners and aspirants. Prieiga per internetą: <https://carnegieendowment.org/research/2025/03/brics-expansion-and-the-future-of-world-order-perspectives-from-member-states-partners-and-aspirants?lang=en>

Reuters. (2025 m. liepos 6 d.). Putin says that globalisation is obsolete and the future belongs to emerging markets. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/china/putin-says-that-globalisation-is-obsolete-future-belongs-emerging-markets-2025-07-06/>

Reuters. (2025 m. liepos 6 d.). BRICS finance ministers make unified proposal for IMF reforms. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/china/brics-finance-ministers-make-unified-proposal-imf-reforms-2025-07-06/>

IOL. Prieiga per internetą: <https://iol.co.za/>

Eurasia Review. (2025 m. liepos 15 d.). BRICS Summit Rio de Janeiro 2025: A new impetus for multipolarity. Prieiga per internetą: <https://www.eurasiareview.com/15072025-brics-summit-rio-de-janeiro-2025-a-new-impetus-for-multipolarity-analysis/>

CNN. (2025 m. liepos 10 d.). BRICS tariff threat could trigger new trade tensions, warns CNN. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2025/07/10/business/brics-tariff-threat-trump>

Clingendael Institute. (2025 m.). BRICS and the emerging order of multipolarity. Prieiga per internetą: <https://www.clingendael.org/publication/brics-and-emerging-order-multipolarity>

Brazilijos užsienio reikalų ministerija (Itamaraty). (2025 m. liepos 6 d.). Declaração de líderes do BRICS - Rio de Janeiro - 06 de julho de 2025. Prieiga per internetą: https://www.gov.br/mre/pt-br/canais_atendimento/imprensa/notas-a-imprensa/declaracao-de-lideres-do-brics-2014-rio-de-janeiro-06-de-julho-de-2025

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Daugelis šalių BRICS laiko saugiu uostu, galinčiu apsaugoti nuo JAV diplomatinio ir ekonominio spaudimo, pavyzdžiui, sankcijų ar prekybos tarifų. Net šalys, palaikančios gerus santykius su JAV, vertina BRICS kaip platformą didesnei integracijai pasaulio ekonomikoje, kuri yra susiskaidžiusi ir orientuota į Vakarų. Besivystančioms šalims BRICS patraukli, nes teikia finansavimą be politinių sąlygų, o atsiskaitymai gali vykti vietinėmis valiutomis, ne doleriais ar eurai.⁷

Tarptautinių santykių kontekste aplinkos problemos tapo prioritetu ir dabar prilygsta tarptautinio saugumo bei ekonominio vystymosi klausimams. Ši sinergija atsispindi BRICS grupės bei kitų tarptautinių formatų, tokių kaip Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija ar Eurazijos ekonominė sąjunga, veiklose. BRICS atvirai siekia mesti iššūkį Vakarų dominuojamoms institucijoms ir JAV dolerio vaidmeniui pasaulio ekonomikoje. Dėl to daugelis analitikų BRICS plėtrą laiko lūžio tašku pereinant prie egalitarinės tarptautinės sistemos.⁸

Vis dėlto galutinės BRICS plėtros pasekmės pasaulio tvarkai lieka neaiškios. BRICS narės, partnerės ir kandidatės tebėra susiskaldžiusios dėl savo požiūrio į JAV. Pagrindinis klausimas yra toks: ar BRICS+ taps antivakarietišku bloku, ar tiesiog tapatinsis su tarptautinio bendradarbiavimo partneriais, nepriklausančiais nuo Vakarų.⁹

BRICS ateities scenarijai ir iššūkiai:

- Antivakarietiško bloko galimybė. Kai kurie analitikai prognozuoja, kad BRICS gali virsti darniu, prieš Vakarų nukreiptu bloku. Šią galimybę stiprina didėjanti įtampa tarp JAV ir Kinijos, taip pat konfrontacinis Trumpo požiūris, kuris galėtų apsunkinti daugiašališkumą ir gilinti susiskaldymą G20 bei Jungtinėse Tautose.

⁷ New Development Bank (NDB). Prieiga per internetą: <https://www.ndb.int/>

Rusijos centrinis bankas (CBR). BRICS: Международное сотрудничество. Prieiga per internetą: https://cbr.ru/about_br/ip/momo/brics/

China Global South. (2025 m. liepos mėn.). BRICS Rio Summit 2025: Highlights. Prieiga per internetą: <https://chinaglobalsouth.com/analysis/brics-rio-summit-2025-highlights/>

Carnegie Endowment for International Peace. (2025 m. kovo mėn.). BRICS expansion and the future of world order: Perspectives from member states, partners and aspirants. Prieiga per internetą: <https://carnegieendowment.org/research/2025/03/brics-expansion-and-the-future-of-world-order-perspectives-from-member-states-partners-and-aspirants?lang=en>

⁸ T20 South Africa. (2025 m.). BRICS to G20: Advancing climate equality and multilateral reform. Prieiga per internetą: <https://t20southafrica.org/commentaries/brics-to-g20-advancing-climate-equality-and-multilateral-reform/>

⁹ Deutsche Welle (DW). (2023 m.). What is BRICS and why does it matter?* Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/what-is-brics-and-why-does-it-matter/a-73087358>

Council on Foreign Relations (CFR). (2025 m.). What is the BRICS group and why is it expanding? Prieiga per internetą: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-brics-group-and-why-it-expanding>

Friedrich Naumann Stiftung (Freiheit). (2025 m.). BRICS – what are key issues in 2025? Prieiga per internetą: <https://www.freiheit.org/brics-what-are-key-issues-2025>

Friedrich Naumann Stiftung (Freiheit). (2025 m.). Argentina, Brazil, Paraguay and Uruguay: BRICS challenges on the road to Rio de Janeiro summit. Prieiga per internetą: <https://www.freiheit.org/argentina-brazil-paraguay-and-uruguay/brics-challenges-way-summit-rio-de-janeiro>

International and Security Affairs (IFIMES). (2025 m. liepos mėn.). BRICS Summit Rio de Janeiro 2025: A new impetus for multipolarity. Prieiga per internetą: <https://www.ifimes.org/en/researches/brics-summit-rio-de-janeiro-2025-a-new-impetus-for-multipolarity/5561>

CNBC. (2025m. liepos 6 d.). BRICS summit Brazil 2025: Key takeaways. Prieiga per internetą: <https://www.cnb.com/2025/07/06/brics-summit-brazil-2025.html>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

- Optimistiškesnis scenarijus. Kiti stebėtojai yra optimistiškesni ir atkreipia dėmesį į grupės heterogeniškumą, kuris tik didės plečiantis koalicijai. Daugelis BRICS narių nenori kurti griežtų blokų. Jie BRICS mato kaip platformą reformistiniams tikslams siekti, tačiau lieka atviri bendradarbiauti su Vakarų šalimis bendro intereso klausimais.

Papildomos geopolitinės referencijos:

- BRICS viršūnių susitikime Rio de Žaneire fiziškai nepasirodė svarbiausi BRICS lyderiai – Kinijos prezidentas Xi Jinpingas ir Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas. Putinas prie susitikimo prisijungė nuotoliniu būdu dėl Tarptautinio baudžiamojo teismo išduoto arešto orderio, o Kinijai atstovavo premjeras Li Qiangas. Šis lyderių nedalyvavimas sukėlė klausimų dėl realios organizacijos galios ir galimų strateginių bei diplomatinių nesutarimų tarp narių.¹⁰
- Susitikimas vyko JAV prezidento Trumpo grasinimų fone. Jis pareiškė, kad bet kuri šalis, kuri prisijungs prie „antiamerikietiško“ BRICS politikos priemonių, bus apmokestinta papildomu 10 proc. tarifu. Tai atspindi JAV norą daryti spaudimą BRICS šalims ir palaikyti savo ekonominį bei politinį dominavimą pasaulyje.¹¹
- Susitikimo metu priimtoje Deklaracijoje buvo smerkiama agresija prieš Iraną ir išreikštas tvirtas palaikymas Palestinos valstybei.¹²
- Deklaracijoje buvo vengiama tiesioginės Rusijos kritikos dėl karo Ukrainoje. Dokumente paminėti tik pastarojo meto Ukrainos(!) išpuoliai(!) prieš Rusijos infrastruktūrą, be jokio vertinimo ar kaltinimų, taip parodant BRICS norą išlaikyti neutralumą ir vengti konfrontacijos su Rusija.
- Brazilijos prezidentas Luiz Inácio Lula da Silva susitikime kritikavo NATO planus padidinti gynybos išlaidas iki 5 proc. nuo BVP. Jis pabrėžė, kad „visada lengviau investuoti į karą negu į taiką“, taip akcentuodamas humaniškumo stoką ir įtampą tarp karinių ir taikos investicijų.

¹⁰ Al Mayadeen English. (2025 m. vasario mėn.). Brazil to host BRICS summit in Rio de Janeiro from July 6-7. Prieiga per internetą: <https://english.almayadeen.net/news/politics/brazil-to-host-brics-summit-in-rio-de-janeiro-from-july-6-7>

CNN. (2025 m. liepos 5 d.). China's Xi Jinping to miss BRICS summit. Prieiga per internetą:

<https://edition.cnn.com/2025/07/05/china/brics-summit-china-xi-absence-intl-hnk>

Channel NewsAsia. (2025 m. liepos 5-6 d.). BRICS nations gather without Xi, Putin. Prieiga per internetą:

<https://www.channelnewsasia.com/world/brics-nations-gather-without-xi-putin-5221531>

Novaya Gazeta Europe. (2025 m. liepos 14 d.). Putin's decision not to travel to BRICS summit in Brazil was driven by more than fear of arrest. Prieiga per internetą: <https://novayagazeta.eu/articles/2025/07/14/skipping-out-en>

¹¹ The Logical Indian. (2025 m. liepos 7 d.). Trump says BRICS nations including India will face 10% US tariff, citing dollar threat after bloc summit. Prieiga per internetą: <https://thelogicalindian.com/trump-says-brics-nations-including-india-will-face-10-us-tariff-citing-dollar-threat-after-bloc-summit/>

Modern Diplomacy. (2025 m. liepos 14 d.). BRICS Summit 2025: De-dollarisation and Trump's warnings. Prieiga per internetą: <https://moderndiplomacy.eu/2025/07/14/brics-summit-2025-de-dollarisation-and-trump-warnings/>

Business Insider. (2025 m. liepos mėn.). Trump targets BRICS nations over anti-American policies, threatens additional tariffs. Prieiga per internetą: <https://www.businessinsider.com/trump-brics-summit-anti-american-policies-additional-tariffs-trade-dedollarization-2025-7>

TIME. (2025 m. liepos mėn.). Trump's tariff threats over BRICS highlight anti-American concerns. Prieiga per internetą: <https://time.com/7300395/trump-tariffs-threat-brics-anti-american-concerns/>

Reuters. (2025 m. liepos 6 d.). Leaders of growing BRICS group gather at Rio summit*. Prieiga per internetą:

<https://www.reuters.com/world/china/leaders-growing-brics-group-gather-rio-summit-2025-07-06/>

Deutsche Welle. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS leaders meet amid Trump's tariff threats. Prieiga per internetą:

<https://www.dw.com/en/brics-leaders-meet-amid-trumps-tariff-threats/a-73177943>

¹² Infobrics. (2025 m. liepos 2 d.). Лидеры стран БРИКС приняли декларацию саммита в Рио. Prieiga per internetą: <https://infobrics.org/ru/post/51589/>

CNBC Africa. (2025 m. liepos mėn.). 2025 BRICS Summit: The key takeaways. Prieiga per internetą: <https://www.cnbc.com/africa/media/7751987320992/-2025-brics-summit-the-key-takeaways/>

- Vis dėlto kritika Izraeliui, Jungtinėms Amerikos Valstijoms ir prezidentui Trumpui susitikimo metu bei priimtoje Deklaracijoje nebuvo įvardijama tiesiogiai.¹³

Nors BRICS šalių politinių sistemų įvairovė – nuo demokratijų iki autoritarinių režimų – smarkiai apsunkina konsensusą, BRICS plėtra žymi žingsnį link daugiapolės pasaulio tvarkos.¹⁴

Vis dėlto, grupės narių įvairovė kelia koordinacijos iššūkių. Naujosios narės pasižymi skirtingu ekonominiu išsivystymu, energetikos struktūra ir klimato politikos ambicijomis. Šie skirtumai kelia vidinių nesutarimų dėl klimato darbotvarkės ir kitų klausimų. Grupės vidinė dinamika, ypač santykiai tarp Kinijos ir kitų narių, lems, ar BRICS iš tiesų taps veiksmingu tarptautiniu faktoriumi.

4. Klimato kaitos politika BRICS grupėje

BRICS šalių grupė (Brazilija, Rusija, Indija, Kinija, Pietų Afrikos Respublika, Iranas, Jungtiniai Arabų Emyratai, Saudo Arabija, Etiopija ir Egiptas) 2025 m. liepos mėn. viršūnių susitikime Rio de Žaneire demonstravo stipresnę daugiašališkumo retoriką klimato kaitos srityje, aktyviai siekdama reformuoti pasaulio klimato valdymo struktūras. Šis naratyvas atspindi augančią BRICS šalių ambiciją performuoti globalią klimato politiką, išryškinant globaliųjų Pietų vaidmenį.

Klimato programų finansavimo ir atsakomybės perskirstymas. BRICS šalys nuosekliai pabrėžia išsivysčiusių šalių atsakomybę finansuoti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo veiksmus besivystančiose šalyse, remdamosi „bendrų, bet diferencijuotų“ atsakomybių principu. Susitikimo metu buvo griežtai reikalaujama, kad G7 šalys ir kiti turtingų valstybių blokai didintų finansinius srautus į globaliuosius Pietus, akcentuojant istorinį Vakarų šalių indėlį į atmosferos taršą.¹⁵

Grupė taip pat skatina klimato iššūkių sprendimų finansavimo diversifikaciją, siekdama sumažinti priklausomybę nuo tradicinių Vakarų finansinių institucijų. Buvo pabrėžtas Naujojo plėtros banko (NDB) vaidmuo didinant klimato projektų finansavimą, ypač žaliosios energetikos, infrastruktūros ir atsinaujinančių energijos šaltinių srityse, nors bendros apimtys kol kas išlieka ribotos. Brazilijos pasiūlymas įsteigti „Tropical Forests Forever Facility“ – specialų klimato fondą Amazonės atogrąžų miškams apsaugoti – buvo iškeltas kaip potencialus bandomasis projektas, kurio sėkmė priklausys nuo

¹³ Associated Press. (2025 m. liepos 6 d.). BRICS summit opens in Brazil, condemns increase of tariffs and attacks on Iran. Prieiga per internetą: <https://apnews.com/article/brics-summit-brazil-2025-lula-ee830be326e295fed787032abf43d59a>

¹⁴ Department of International Relations and Cooperation, Pietų Afrika (DIRCO). (2025 m. liepos 5 d.). BRICS Leaders' Declaration. Rio de Janeiro Summit, 6-7 July 2025. Prieiga per internetą: <https://dirco.gov.za/wp-content/uploads/2025/07/2025.07.05.-BRICS-Leaders-Declaration.pdf>

¹⁵ Reuters. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS demand wealthy nations fund global climate transition. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/brics-demand-wealthy-nations-fund-global-climate-transition-2025-07-07/>

kitų BRICS narių finansinio indėlio. Šis pasiūlymas iliustruoja siekį kurti nepriklausomus finansavimo instrumentus klimato kaitai.¹⁶

Kritika protekcionistinei prekybos politikai. BRICS šalys griežtai kritikavo Europos Sąjungos (ES) įvedamus anglies mokesčius ir numiškinimo reglamentus, įvardydamos juos kaip protekcionistinius ir diskriminuojančius globaliųjų Pietų šalis. Susitikimo deklaracijoje anglies mokesčių taikymas buvo pasmerktas kaip prekybos barjeras, pažeidžiantis tarptautinės prekybos principus ir neadekvačiai perkeliantis klimato kaitos naštą besivystančioms ekonomikoms.¹⁷

BRICS, iškastinis kuras ir interesų diferenciacija. Didėja rizika, kad BRICS grupė gali tapti „išskirtinai iškastiniam kurui palankiu“ bloku, jei joje dominuos šalys, kurių ekonomika stipriai priklauso nuo iškastinio kuro eksporto. Ši rizika didėja įtraukus naujas naftą ir dujas eksportuojančias šalis, tokias kaip Iranas, Jungtiniai Arabų Emyratai ir Saudo Arabija. Šių šalių interesai dažnai prieštarauja ambicingesnei klimato politikai.

Grupės viduje egzistuoja diferencijuoti požiūriai į klimato politiką:

- Rusija, Iranas ir Jungtiniai Arabų Emyratai aktyviai palaiko iškastinio kuro naudojimą ir skeptiškai vertina sparčios žaliosios transformacijos perspektyvą.
- Kinija ir Indija akcentuoja teisę vystytis ir reikalauja didesnės finansinės paramos iš išsivysčiusių šalių, derindamos ekonominį augimą su atsinaujinančios energijos plėtra.¹⁸
- Kinija taip pat siekia dominuoti žaliųjų technologijų tiekimo grandinėse.
- Brazilija ir Pietų Afrikos Respublika dažniau pasisako už ambicingesnius klimato tikslus.
- Brazilija aktyviai palaiko miškų apsaugą ir reikalauja finansavimo šiai sričiai.

¹⁶ Global Forest Coalition. (2025 m. balandžio mėn.). Tropical Forest Forever Facility (TFFF) ConceNew Development Bank (NDB). Prieiga per internetą: <https://www.ndb.int/>

Independent Online (IOL). (2024 m. rugpjūčio 31 d.). NDB targets 40 % climate finance by 2026. Prieiga per internetą: <https://iol.co.za/news/environment/2024-08-31-ndb-targets-40-climate-finance-by-2026/>

BRICS Secretariat. (2025 m. liepos mėn.). Climate financing is the focus of the BRICS Bank. Prieiga per internetą: <https://brics.br/en/news/climate-financing-is-the-focus-of-the-brics-bank>

Institute for Energy Economics and Financial Analysis (IEEFA). (2016). The New Development Bank and its role in BRICS renewable energy targets. Prieiga per internetą: <https://ieefa.org/resources/new-development-bank-and-its-role-brics-renewable-energy-targets>

pt Note 2.0. Prieiga per internetą: <https://globalforestcoalition.org/wp-content/uploads/2025/04/2025-02-24-TFFF-Full-Concept-Note-2.0-Final.pdf>

Tanah Air. (2025 m. liepos mėn.). BRICS leaders endorse fund to conserve tropical forests. Prieiga per internetą: <https://tanahair.net/brics-leaders-endorse-fund-to-conserve-tropical-forests/>

Enviro News Nigeria. (2025 m. liepos mėn.). BRICS leaders endorse 'Tropical Forests Forever Fund' as new model for climate finance. Prieiga per internetą: <https://www.environewsnigeria.com/brics-leaders-endorse-tropical-forests-forever-fund-as-new-model-for-climate-finance/>

Funds for NGOs. (2025 m. liepos 10 d.). BRICS leaders launch historic fund to protect tropical forests. Prieiga per internetą: <https://news.fundsforngos.org/2025/07/10/brics-leaders-launch-historic-fund-to-protect-tropical-forests/>

Bioenergy International. (2025 m. liepos mėn.). Brazil proposes Tropical Forest Forever Facility. Prieiga per internetą: <https://bioenergyinternational.com/brazil-proposes-tropical-forest-forever-facility/>

¹⁷ Euronews (su AP). (2025 m. liepos 7 d.). BRICS group slams tariffs and Iran conflict at summit in Brazil. Prieiga per internetą: <https://www.euronews.com/2025/07/07/brics-group-condemns-increase-of-tariffs-in-summit-overshadowed-by-middle-east-tensions>

¹⁸ Ember. (2025 m. liepos 3 d.). BRICS now account for more than half of global solar power. Prieiga per internetą: <https://ember-energy.org/app/uploads/2025/06/BRICS-now-account-for-more-than-half-of-global-solar-power.pdf>
Ember. Prieiga per internetą: <https://ember-energy.org/>

- Pietų Afrikos Respublika pabrėžia teisingo žaliajo perėjimo svarbą, atsižvelgiant į socialinės nelygybės aspektus.

(Rusijos Federacijos santykis su BRICS energetikos ir ekologijos srityse buvo nagrinėtas LNB analitinėje apžvalgoje S-2022-6. Rusijos Federacijos klimato kaitos diplomatijos elementai, klimato kaitos problematika Rusijos strateginio planavimo dokumentuose nagrinėta LNB analitinėse apžvalgose S-2021-5, S-2023-3).

Nepaisant to, kad klimato kaita minima oficialiuose BRICS dokumentuose, daugumoje susitikimų dominuoja ekonominiai, saugumo ir energetikos klausimai, todėl klimato politika neretai lieka antrame plane. Ateityje BRICS gebėjimas vieningai siekti ambicingų klimato tikslų priklausys nuo to, kaip grupė sugebės suderinti skirtingus ekonominius interesus ir vystymosi prioritetus.

(2024 m. BRICS vadovų susitikimo klimato kaitos aspektai buvo aptariami LNB analitinėje apžvalgoje S-2024-9 ir S-2024-10).

5. COP30 kontekstas

2025 m. liepos mėn. Rio de Žaneire vykęs BRICS viršūnių susitikimas išryškino grupės kolektyvinės klimato pozicijas, kurios turės didelę įtaką artėjančioms Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos COP30 deryboms (2025 m. lapkričio mėn. Brazilijoje).¹⁹ BRICS šalių pozicijos atspindi globaliųjų Pietų prioritetus ir daugiapoliškumo siekį pasaulinėje klimato diplomatijoje.²⁰

Klimato finansavimas: kertinis prioritetas COP30 kontekste:

- Grupė nuosekliai reikalauja, kad išsivysčiusios šalys reikšmingai didintų kovos su klimato kaita finansavimą, besiremiamos „istorinės atsakomybės“ principu. Pabrėžiama, kad 300 mlrd. JAV dolerių metinė riba, minima tarptautiniuose susitarimuose, turėtų būti traktuojama kaip minimalus įsipareigojimas. Ši pozicija atspindi ilgalaikį globaliųjų Pietų šalių reikalavimą kompensuoti istorinį išsivysčiusių šalių indėlį į klimato kaitą.²¹

¹⁹ COP30 Brazilian Presidency. COP 30 (UNFCCC). Prieiga per internetą: <https://cop30.br/en>

World Resources Institute (WRI). (2025 m. liepos 7 d.). Statement: BRICS Countries Rally Around Assertive Climate Agenda Ahead of COP30. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/news/statement-brics-countries-rally-around-assertive-climate-agenda-ahead-cop30>

International Institute for Sustainable Development (IISD) via SDG Knowledge Platform. 2025 UN Climate Change Conference (UNFCCC COP 30). Prieiga per internetą: <https://sdg.iisd.org/events/2025-un-climate-change-conference-unfccc-cop-30/>

²⁰ World Resources Institute (WRI). (2025 m. liepos 7 d.). STATEMENT: BRICS Countries Rally Around Assertive Climate Agenda Ahead of COP30. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/news/statement-brics-countries-rally-around-assertive-climate-agenda-ahead-cop30>

²¹ World Resources Institute (WRI). (2025 m. kovo mėn.). NCQG climate finance goals explained. Prieiga per internetą: <https://www.wri.org/insights/ncqg-climate-finance-goals-explained>

Friedrich Naumann Stiftung (Freiheit). (2025 m.). BRICS – what are key issues in 2025? Prieiga per internetą: <https://www.freiheit.org/brics-what-are-key-issues-2025>

Reuters. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS demand wealthy nations fund global climate transition. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/brics-demand-wealthy-nations-fund-global-climate-transition-2025-07-07/>
UNFCCC. (2024 m. lapkričio mėn.). COP29 UN climate conference agrees to triple finance to developing countries. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/news/cop29-un-climate-conference-agrees-to-triple-finance-to-developing-countries-protecting-lives-and>

SYSTEMIQ. (2025 m. sausio mėn.). \$300 billion: A step forward, but not far enough. Prieiga per internetą: <https://www.systemiq.earth/300-billion-a-step-forward-but-not-far-enough/>

UNCTAD. (2024 m.). Countries agree \$300 billion by 2035 new climate finance goal: what next. Prieiga per internetą: <https://unctad.org/news/countries-agree-300-billion-2035-new-climate-finance-goal-what-next>

- Šis reikalavimas visiškai atliepia svarbiausią besivystančių šalių prioritetą COP30: klimato finansavimo išplėtimą bei Nuostolių ir žalos fondo (*Loss and Damage Fund*) veiksmingumo užtikrinimą.²² Tikėtina, kad BRICS gali blokuoti bet kokius COP30 sprendimus, jei finansavimo klausimas liks neišspręstas arba nebus patenkinti besivystančių šalių lūkesčiai.

„Tropical Forests Forever Facility“: potenciali COP30 iniciatyva:

- Brazilija aktyviai siūlo „Tropical Forests Forever Facility“ – fondą, skirtą Amazonės miškų apsaugai ir ekosistemų atkūrimui. Ši iniciatyva jau sulaukė Kinijos ir JAE palaikymo, o tai rodo platesnį BRICS šalių susidomėjimą regioniniais klimato finansavimo mechanizmais.²³
- Labai tikėtina, kad Brazilija sieks šį fondą įtraukti į oficialią COP30 darbotvarkę kaip globaliųjų Pietų inicijuotą sprendimą. Tai gali tapti reikšminga alternatyva jau egzistuojančiam „Global Biodiversity Framework Fund“, potencialiai keičiant derybinių galių balansą ir pabrėžiant besivystančių šalių lyderystę gamtos saugos srityje.²⁴

Iškastinio kuro vaidmens pripažinimas: grėsmė COP30 ambicijoms:

- Daugelis BRICS šalių, ypač Rusija, Iranas ir JAE, pabrėžia iškastinio kuro „neišvengiamumą“ energetiniam saugumui ir ekonominei plėtrai. Grupė kritiškai vertina sparčius „iškastinio kuro atsisakymo“ planus, argumentuodama, kad toks požiūris nepaiso besivystančių šalių energetinių poreikių ir ekonominių realiųjų.
- Ši pozicija neabejotinai sukels aštrų konfliktą tarp BRICS šalių ir tų valstybių, kurios remia griežtą iškastinio kuro naudojimo nutraukimo politiką. BRICS gali pasinaudoti savo derybine galia ir blokuoti COP30 sprendimus, jei bus spaudžiama visiškai atsisakyti iškastinio kuro, nepateikiant alternatyvių perėjimo planų.

Anglies mokesčių kritika: potencialus COP30 ginčas:

- BRICS griežtai smerkia Europos Sąjungos (ES) ir kitų šalių taikomus anglies muitus (angl. *carbon border taxes*), vadindami juos „klimato protekcionizmu“. Ši kritika atspindi susirūpinimą dėl galimo neigiamo poveikio besivystančių šalių eksportui ir jų ekonominei plėtrai.

The Conversation. (2024 m.). From a US \$300 billion climate finance deal to global carbon trading: here's what was and wasn't achieved at the COP29 climate talks. Prieiga per internetą: <https://theconversation.com/from-a-us-300-billion-climate-finance-deal-to-global-carbon-trading-heres-what-was-and-wasnt-achieved-at-the-cop29-climate-talks-243697>

Carbon Brief. (2024 m.). Analysis: Why the \$300 bn climate finance goal is even less ambitious than it seems. Prieiga per internetą: <https://www.carbonbrief.org/analysis-why-the-300bn-climate-finance-goal-is-even-less-ambitious-than-it-seems/>

²²UNFCCC. Joint Interim Secretariat – Fund for responding to Loss and Damage. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/loss-and-damage-fund-joint-interim-secretariat>

Fund for responding to Loss and Damage (FRLD). Prieiga per internetą: <https://www.frlld.org/>

²³ COP30 Brasil – Amazônia. (2025 m. liepos 7 d.). BRICS leaders endorse unprecedented fund for conservation of tropical forests. Prieiga per internetą: <https://cop30.br/en/news-about-cop30/brics-leaders-endorse-unprecedented-fund-for-conservation-of-tropical-forests>

²⁴ China signals investment in Brazil-led global forest fund, sources say. (2025 m. liepos 4 d.). Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/china-signals-investment-brazil-led-global-forest-fund-sources-say-2025-07-04/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / S / 2025-08-14 / Psl. 12 iš 17
© Nacionalinė biblioteka, 2025 / Слава Україні!

- Klausimas gali iškilti kaip naujas derybų frontas COP30 metu, ypač prekybos ir ekonomikos kontekste. BRICS gins besivystančių šalių interesus, akcentuodama ES klimato priemonių diskriminacinį pobūdį ir siekdama užkirsti kelią prekybos barjerų kūrimui.

Geopolitinė BRICS linija: daugiapoliškumo klimato klausimais stiprinimas COP30 metu:

- Grupė aktyviai skatina daugiapoliškumo klimato klausimais stiprinimą, ragindama kurti į globaliųjų Pietų poreikius orientuotus fondus ir institucijas, kurios veiktų nepriklausomai nuo tradicinių Vakarų finansinių struktūrų.
- Tikėtina, kad BRICS per COP30 sieks oficialiai iškelti klausimą dėl naujų klimato programų finansavimo mechanizmų, esančių už Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (JTFCCC) ribų. Grupė gali mėginti formuoti globaliųjų Pietų koaliciją, kuri derėtųsi kaip vientisas blokas, o ne atskiros šalys, siekdama didesnės įtakos pasaulinėje klimato diplomatijoje ir užtikrindama savo interesų atstovavimą.
- Šios BRICS pozicijos artėjant COP30 rodo grupės ambicijas ne tik formuoti, bet ir potencialiai permąstyti globalią klimato kaitos diplomatiją. Kaip šios pozicijos paveiks derybų eigą ir rezultatus, priklausys nuo BRICS šalių gebėjimo išlaikyti vienybę ir įgyvendinti savo deklaruojamus tikslus.

(Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijų (vykusių Egipte (COP27), Jungtiniuose Arabų Emyratuose (COP28), Azerbaidžane (COP29) aspektai buvo nagrinėti LNB analitinėse apžvalgose: S-2023-1, S-2024-1, S-2025-1).

6. BRICS bloko požiūris į klimato kaitos rizikas ir galimybes

Po 2025 m. liepos mėn. BRICS viršūnių susitikimo Rio de Žaneire grupės klimato politikos perspektyvos išlieka sudėtingos, apimančios tiek reikšmingas rizikas, tiek ir potencialias galimybes. Šios perspektyvos glaudžiai susijusios su vidine grupės dinamika, globaliosios geopolitikos kaita ir besivystančių šalių pozicija klimato derybose.²⁵

Pagrindinės rizikos, susijusios su BRICS klimato politikos ateitimi, apima šiuos aspektus:

- Simbolinis klimato finansavimo instrumentų pobūdis. Nepaisant deklaruojamų siekių, BRICS kovos su klimato kaita finansavimo mechanizmai ir fondai gali išlikti menki ir simboliniai, nepajėgūs generuoti reikšmingo poveikio globaliam finansavimui. Nors ir yra tokių iniciatyvų kaip Naujojo plėtros banko (NDB) klimato projektų finansavimas, jų mastas vis dar yra ribotas.

²⁵ BRICS in 2025. The Polycrisis. BRICS in 2025. (2025 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.phenomenalworld.org/analysis/brics-in-2025/>

The Guardian. BRICS summit: Brazil president Lula urges green investment as bloc expands. (2025 m. liepos 7 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/environment/2025/jul/07/brics-summit-brazil-president-lula>

Chatham House. Atlantic Council. The Rio summit showed that BRICS is less anti-Western than Russia would like it to be. (2025 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.chathamhouse.org/2025/07/rio-summit-showed-brics-less-anti-western-russia-would-it-be>

What really came out of this year's BRICS summit? (2025 m. liepos 8 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-really-came-out-of-this-years-brics-summit/>

- Energetikos strategijos stagnacija. Bloko (ypač Rusijos, Irano ir Saudo Arabijos) dominavimas iškastinio kuro pramonėje kelia grėsmę, kad BRICS energetikos strategija išliks orientuota į tradicinius energijos šaltinius, stabdydama spartesnę dekarbonizaciją. Tai gali paversti BRICS grupę į „iškastiniam kurui palankų“ bloką, mažinant jo, kaip klimato lyderio, patikimumą.
- Vidinė fragmentacija klimato klausimais. Klimato politika išlieka skaldanti tema BRICS šalių grupės viduje dėl didelių ekonominės plėtros skirtumų ir skirtingų nacionalinių interesų. Gili takoskyra tarp šalių, kurių ekonomika priklauso nuo iškastinio kuro, ir tų, kurios siekia ambicingesnių klimato tikslų (pvz., Brazilija ir Pietų Afrikos Respublika), gali blokuoti vieningų ir ryžtingų sprendimų priėmimą.

Nepaisant minėtų rizikų, egzistuoja ir keletas reikšmingų galimybių, galinčių stiprinti BRICS vaidmenį globalioje klimato politikoje:

- Stiprėjantis globaliųjų Pietų balsas. BRICS grupės konsolidacija suteikia besivystančioms šalims didesnę derybinę galią tarptautinėse klimato derybose, ypač rengiantis COP30. Šis sustiprėjęs balsas gali lemti didesnę dėmesį bendrų, bet diferencijuotų atsakomybių principui ir teisingo perėjimo koncepcijai.
- Klimato finansavimo diversifikacija ir nauji fondai. NDB potencialiai gali didinti investicijas į žaliąją energetiką ir kitus klimato projektus, praplėsdamas savo veiklos mastą. Be to, gali atsirasti nauji regioniniai klimato fondai, kurie skatintų bendradarbiavimą tarp BRICS ir kitų globaliųjų Pietų šalių, diversifikuodami klimato finansavimo šaltinius. Brazilijos pasiūlymas „Tropical Forests Forever Facility“ yra pavyzdys, kaip tokios iniciatyvos gali atsirasti.²⁶
- Regioninių klimato fondų kūrimas. Šios iniciatyvos gali paskatinti didesnę bendradarbiavimą tarp grupės narių ir su kitomis besivystančiomis šalimis, kuriant pritaikytus finansavimo mechanizmus, atsižvelgiančius į regioninius poreikius.²⁷
- BRICS kaip globaliųjų Pietų klimato lyderis. Sėkmingai sprendžiant vidinius iššūkius, BRICS turi galimybę būti stiprus globaliųjų Pietų balsas, reikalaujantis teisingumo, finansavimo ir technologijų perdavimo tarptautinėje klimato politikos arenoje.²⁸

Remiantis esamomis indikacijomis, galima prognozuoti keletą pagrindinių tendencijų:

- Technologijų perdavimas ir atsinaujinanti energetika. BRICS gali stiprinti bendradarbiavimą technologijų perdavimo ir atsinaujinančios energetikos srityse, ypač Kinijai ir Indijai siekiant

²⁶ GREEN FINANCE: BRICS Ministers Agree to Advance Environmental Cooperation. (2025 m. balandžio 18 d.). Prieiga per internetą: <https://www.ifcreview.com/news/2025/april/green-finance-brics-ministers-agree-to-advance-environmental-cooperation/>
BRICS Countries Develop Shared Position on Climate Finance. (2025 m. birželio 11 d.). Prieiga per internetą:

<https://sdg.iisd.org/news/brics-countries-develop-shared-position-on-climate-finance/>

What is the Tropical Forest Forever Fund, and will it work? (2025 m. liepos 1 d.). Prieiga per internetą: <https://www.eco-business.com/news/what-is-the-tropical-forest-forever-fund-and-will-it-work/>

NDB earmarks 40% funding for climate change mitigation projects. (2025 m. liepos 18 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.zawya.com/en/projects/bri/ndb-earmarks-40-funding-for-climate-change-mitigation-projects-w99vz5xd>

²⁷ BRICS countries adopt action plan to reduce risk of climate-related disasters. (2025 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <https://tvbrics.com/en/news/brics-countries-adopt-action-plan-to-reduce-risk-of-climate-related-disasters/>

²⁸ BRICS presents updated emissions targets and native vegetation restoration strategy. (2025 m. gegužės 30 d.). Prieiga per internetą: <https://tvbrics.com/en/news/brics-presents-updated-emissions-targets-and-native-vegetation-restoration-strategy/>

lyderystės žaliųjų technologijų tiekimo grandinėse. Tačiau priklausomybė nuo tradicinių energetikos šaltinių išliks reikšmingu faktoriumi.

- Vidiniai skirtumai ir geopolitiniai interesai. Vidiniai BRICS šalių skirtumai ir individualūs geopolitiniai interesai išliks pagrindiniu iššūkiu formuojant ambicingą ir bendrą klimato politiką. Nuolatinis dialogas ir kompromisų paieška bus būtini.
- Didėjanti įtaka pasaulinėse derybose. Grupės įtaka pasaulinėse klimato derybose neabejotinai augs, tačiau konkrečių sprendimų ir įsipareigojimų įgyvendinimas priklausys nuo BRICS gebėjimo suderinti skirtingus interesus ir rasti bendrą sutarimą.

BRICS klimato politikos ateitis yra kryžkelėje tarp ambicingų tikslų ir vidinių iššūkių. Grupės gebėjimas įveikti fragmentaciją ir efektyviai panaudoti savo augančią geopolitinę įtaką bus lemiamas veiksnys, nustatantis jos vaidmenį globalioje klimato politikoje.

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Po 2025 m. liepos mėn. BRICS viršūnių susitikimo Rio de Žaneire tapo akivaizdu, kad nors grupės plėtra sustiprino jos geopolitinę svarbą, klimato kaitos darbotvarkėje išryškėjo vidiniai skirtumai ir prioritetų nesuderinamumas. Geopolitiniai interesai dažnai nusveria aplinkosaugos tikslus, todėl BRICS klimato politika išlieka fragmentuota ir stipriai priklausoma nuo kiekvienos šalies nacionalinių interesų.

BRICS klimato politikos formavimą iš esmės lemia sudėtinga įvairių interesų sąveika:

- Reikšminga dalis BRICS narių, ypač naujosios narės, yra priklausomos nuo naftos, dujų ar anglies pramonės. Ši priklausomybė sukuria didelius iššūkius formuojant bendrą, ambicingą klimato politiką, nes iškastinio kuro pramonės interesai dažnai prieštarauja griežtesniems dekarbonizacijos tikslams.
- BRICS nuosekliai pabrėžia išsivysčiusių šalių istorinę atsakomybę už klimato kaitą ir jos nelygiavertę naštą besivystančioms ekonomikoms. Ši retorika naudojama kaip derybinis svertas, siekiant spausti išsivysčiusias šalis didinti finansinę ir technologinę paramą, skirtą klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui globaliuosiuose Pietuose.
- Dėl skirtingų nacionalinių interesų, ekonominių struktūrų ir vystymosi prioritetų BRICS klimato politika dažnai apsiriboja bendro pobūdžio pareiškimais. Konkrečių įsipareigojimų priėmimas išlieka ribotas, o tai atspindi grupės iššūkius suderinti heterogeniškus narių tikslus.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Prognozuojant BRICS vaidmenį ateities klimato diplomatijoje, būtina atkreipti dėmesį į šias pagrindines sritis:

- Ypatingą dėmesį reikia skirti Naujojo plėtros banko (NDB) klimato investicijų masto augimui ir efektyvumui, taip pat fondo „Tropical Forests Forever Facility“ iniciatyvos eigai. Svarbu įvertinti, ar šie mechanizmai taps tvariais klimato finansavimo įrankiais ar tik retorinėmis platformomis.
- Būtina detaliai analizuoti BRICS kolektyvines pozicijas artėjant COP30 (Brazilijoje) ir kitais Jungtinių Tautų formatais.
- Svarbu sekti Kinijos, Indijos ir Brazilijos įtaką klimato politikos formavimui grupės viduje.
- Būtina vertinti, ar iškastinio kuro interesų turinčios narės (pvz., Rusija, Iranas, JAE, Saudo Arabija) netampa dominuojančia jėga, nulemiančia grupės pozicijas klimato politikoje ilgalaikėje perspektyvoje.
- Reikia analizuoti, ar BRICS kuriami klimato fondai ir investicijos gali tapti realia alternatyva tradiciniams Vakarų finansavimo šaltiniams, ar tai tik derybinė platforma.
- Ateityje bus svarbu vertinti BRICS vaidmenį tarptautinėse klimato derybose ir jo poveikį pasaulinei klimato valdymo sistemai, ypač atsižvelgiant į grupės potencialą formuoti globaliųjų Pietų koaliciją.
- Rekomenduojama skirti papildomą dėmesį BRICS klimato darbotvarkei Vakarų šalių diplomatinėse strategijose, siekiant geriau suprasti besivystančių šalių lūkesčius ir iššūkius bei formuoti efektyvesnius bendradarbiavimo su globaliųjų Pietų šalimis mechanizmus.

BRICS plėtra ir jos pozicijos klimato kaitos atžvilgiu atspindi besikeičiančią pasaulinę tvarką ir daugiapolės klimato diplomatijos raidą. Ateitis leis geriau įvertinti, ar BRICS taps vieninga ir ambicinga klimato jėga, ar jos indėlis apsiribos fragmentiškais nacionaliniais interesais.

Energetikos interesai. BRICS šalyse (ypač tarp naujųjų narių, pvz., Irano, Jungtinių Arabų Emyratų, Saudo Arabijos) dominuoja priklausomybė nuo iškastinio kuro pramonės. Šis faktorius daro įtaką kolektyvinei BRICS klimato politikai ir dažnai stabdo griežtesnių dekarbonizacijos tikslų įsipareigojimus. Lietuvos, siekiančios energetinės nepriklausomybės nuo iškastinio kuro ir sparčiai diegiančios atsinaujinančius energijos šaltinius, požiūriu, tai kelia riziką, kad globalus perėjimas prie tvaresnės energetikos gali būti lėtinamas. Lietuva yra įsipareigojusi tapti klimatui neutralia šalimi iki 2050 m. ir palaiko ES pastangas mažinti priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro.

Globaliųjų Pietų retorika. BRICS nuosekliai pabrėžia išsivysčiusių šalių istorinę atsakomybę už klimato kaitą ir reikalauja didesnės finansinės bei technologinės paramos besivystančioms šalims. Lietuva, nors ir priklausydama išsivysčiusių šalių blokui, pripažįsta globaliųjų Pietų pažeidžiamumą ir poreikį. Lietuva aktyviai prisideda prie vystomojo bendradarbiavimo projektų, įskaitant ir tuos, kurie susiję su klimato kaita besivystančiose šalyse. Vis dėlto BRICS reikalavimai dėl milžiniškų finansinių srautų, viršijančių 300 mlrd. JAV dolerių metinį įsipareigojimą, gali kelti įtampą tarptautinėse derybose, nes ES valstybės narės, įskaitant Lietuvą, jau susiduria su dideliais finansiniais iššūkiais įgyvendinant savo nacionalinius ir ES klimato tikslus.

Vidinių skirtumų valdymas. Skirtingi BRICS narių ekonominiai ir geopolitiniai interesai lemia, kad grupės klimato politika dažnai apsiriboja bendrais pareiškimais, o konkrečių įpareigojančių veiksmų trūksta. Lietuvos požiūriu, tai gali apsunkinti tarptautinių klimato susitarimų ambicingumą ir veiksmingumą, nes trūksta bendro požiūrio į globalius klimato iššūkius.

BRICS plėtra ir jos klimato politikos evoliucija yra svarbus veiksnys, keičiantis globaliosios klimato diplomatijos peizažą. Lietuvos diplomacijai būtina išlaikyti proaktyvią poziciją, stebėti BRICS veiksmus ir pozicijas, siekiant apsaugoti savo nacionalinius ir ES interesus, kartu ieškant galimybių bendradarbiauti su besivystančiomis šalimis sprendžiant bendrus klimato iššūkius.